

Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

на честь 95-річчя ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

21 листопада 2025 року
м. Харків, Україна

Харків
2025

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 8 від 26.11.2025 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 12 від 11.11.2025 р.)

Рецензенти: **Криворучко Оксана Миколаївна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна);
Райко Діана Валеріївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Національного технічного університету «Харківський політехнічний університет» (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21 листопада 2025 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2025. Укр. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики» на честь 95-річчя ХНЕУ імені Семена Кузнеця, присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто історико-теоретичні засади інноваційного підходу до економіки державного сектора; цифрові моделі продуктивних управлінських відносин у сучасних організаціях; роль стійких інновацій у забезпеченні довгострокової конкурентної переваги; методологічні основи удосконалення зовнішньоекономічної політики України в умовах глобальної конкуренції; особливості трансформації цифрової економіки на основі досвіду ЄС; цифровізацію центрів надання адміністративних послуг і зміцнення стійкості людських ресурсів у громадах України, що формує нові орієнтири підвищення їх конкурентоспроможності. Всі питання розглянуто в контексті сучасних умов воєнних дій і повоєнного відновлення економіки України, враховуючи досвід інших країн світу.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції. Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

<i>Жигилій О. Г.</i> Використання інноваційних технологій в аграрному секторі України: досвід ЄС	582
<i>Кім В. О.</i> Морегосподарський комплекс України: синтез європейських концепцій і національних практик для інноваційної трансформації.....	586
<i>Козуб В. О., Козуб С. О.</i> Реалізація досвіду ЄС у сфері трансформації цифрової економіки в Україні	591
<i>Коноваленко А. В.</i> Сутність і роль конкурентної стратегії в умовах міжнародного ринку.....	596
<i>Кот О. В.</i> Вплив цифровізації бізнес-процесів на ефективність бізнесу в Україні	600
<i>Красичкова В. Е.</i> Трансформація логістичного управління підприємства шляхом впровадження цифрових технологій	605
<i>Куніцин О. М., Гавкалова Н. А.</i> Інтеграція електронного урядування та принципів циркулярної економіки у відбудові територіальних громад України	609
<i>Курицький В. С.</i> Цифрові компетенції покоління Z перед викликами ринку праці майбутнього	614
<i>Левковець О. М.</i> Цифрова бізнес-екосистема як складова стратегії розвитку міжнародної компанії: кейс Київстар.....	618
<i>Маркіна В. С., Малюкіна А. О.</i> Цифрова трансформація банківського сектора: моделі управління міжнародною командою на основі методології SCRUMBAN (кейс CREDIT AGRICOLE).....	623
<i>Палаженко Р. Р.</i> Стан туристичної галузі України та тенденції її розвитку	628

.....

УДК 338.48(477)

Стан туристичної галузі України та тенденції її розвитку

Палаженко Руслан Русланович,
аспірант кафедри міжнародної економіки і менеджменту,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: jokuah77@gmail.com

Туризм за часів мирного життя був однією із провідних галузей економіки України, що активно розвивалась. Проте на сьогодні існують проблеми, які ускладнюють розвиток туризму в Україні, обумовлені війною, міграційними процесами та переорієнтацією (змінною) потреб населення на інші потреби, та зміною способу життя. Вплив війни на розвиток туризму досі не досліджено повною мірою, але цілком зрозуміло, що війна та зниження рівня життя населення, військова мобілізація, втрата територій та ін. призвело до зниження попиту на туристичні послуги в Україні в цілому. Питанням дослідження стану туристичної галузі під час військових дій приділено недостатньо уваги, але саме від детального аналізу та прогнозування відповідних тенденцій залежить об'єктивність і правильність прийнятих рішень.

Останні наукові дослідження, що стосуються аналізу туристичної галузі України, зосереджені переважно на викликах, спричинених повномасштабною війною, необхідності повоєнного відновлення та важливості сталого розвитку. Низка праць учених присвячена дослідженню впливу військового стану на галузь та шляхам її відновлення:

Зарубіна А. В. та ін. [1] зосередились на «Особливостях туризму в умовах воєнного стану» з метою розробки рекомендацій, спрямованих на відновлення галузі, що постраждала від воєнних дій.

Карпенко Ю. [2] у роботі «Стан розвитку туризму в умовах війни та повоєнне відновлення» здійснила узагальнення особливостей,

проблем та прогнозування перспектив подальшого відновлення туристичної галузі у післявоєнний період.

Корнієнко О. М. та ін. [3] дослідили сучасний стан туристичної галузі України, яка зазнала впливу як пандемії, так і воєнної агресії, а також визначили шляхи її відновлення.

Роботу Стригуль А. [4] присвячено аналізу сучасного стану та визначенню перспектив функціонування індустрії туризму та гостинності України.

Журба І., Несторишен І. [5] проаналізували стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та світі, включаючи виклики та перспективи.

Зарубіна А., Онойко Ю., Щербатюк Н. у статті [5] аналізують поточний стан та тенденції розвитку туризму.

Соловій І., Адамовський О., Дубовіч І. [6] дослідили сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні». За підсумками аналізу слід зазначити, що галузь туризму в Україні перебуває у стані кризового менеджменту та пошуку шляхів стійкого відновлення. Основний фокус зміщений на внутрішній туризм, повоєнну відбудову та впровадження принципів сталості та екологізації.

Мета дослідження – визначити стан і динаміку розвитку туристичної галузі, а також регіони, які найбільш постраждали від військової агресії.

Для оцінки стану туристичної галузі в економіку України було проаналізовано динаміку двох ключових показників та статистику [7]:

1. Надходження туристичного збору до місцевих бюджетів;
2. Загальні податкові надходження від туристичної діяльності (ПДФО, податки підприємств, платежі до соціальних фондів тощо).

Загальні податкові надходження від туристичної галузі свідчить, що у 2022 році туристична галузь зазнала суттєвого скорочення економічної активності, що пояснюється повномасштабним військовим

вторгненням та обмеженням мобільності населення, зокрема: надходження туристичного збору зменшилися на 24 %; загальні податкові надходження від галузі скоротилися на 30,5 % порівняно з 2021 роком. Надходження туристичного збору зросли на 24,4 %, а загальні податкові надходження — на 32,1 % порівняно з попереднім роком. Це свідчить про адаптацію туристичних підприємств до нових умов, розвиток внутрішнього туризму та зростання туристичної активності в безпечних регіонах. 2024 рік демонструє подальшу позитивну тенденцію.

Таким чином, за період 2021–2024 рр. туристична галузь продемонструвала високу стійкість і здатність до швидкого відновлення. Зростання податкових надходжень підтверджує зростання економічного потенціалу туристичного сектора та його важливість для формування як місцевих, так і державного бюджетів.

Порівняння податкових надходжень від туристичної галузі чітко підтверджує катастрофічний обвал туризму у південних та східних регіонах: Луганська область (-99%), Херсонська (-94%), Одеська (-75%) та Донецька (-74%). Це є прямим доказом впливу лінії фронту та окупації. Водночас регіони адаптації, такі як Львівщина (+32%) та Київщина (+11%), демонструють зростання доходів порівняно з 2023 роком, що вказує на переорієнтацію внутрішнього туризму.

Таким чином, можемо зробити висновок, що туристична галузь України має ознаки поступового відновлювання в більш безпечних регіонах (у Західній частині України), на відміну від регіонів, як наближені до території бойових дій. Змінюються види туризму, значно скоротився виїзний туризм за межі України, натомість збільшилися показники внутрішнього туризму, що також пов'язано із обмеженнями військового стану. Враховуючи існуючу невизначеність, доцільно активізувати внутрішній туризм, який є ключовим драйвером зростання галузі.

Література

- 1 Зарубіна А. В., Сіра Е. О., Демчук Л. І. Особливості туризму в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>
2. Карпенко Ю., Логвин М., Тараненко О., Логвин Д., Луценко О. Стан розвитку туризму в умовах війни та повоєнне відновлення. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 2 (108). С. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-8>
3. Корнієнко О. М., Кукліна Т. С., Біленко М. О. Туристична галузь України : стан та шляхи відновлення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 22. С. 68–73.
4. Стригуль Л., Александрова В., Жадан Т. Дослідження сучасного стану та визначення перспектив функціонування індустрії туризму та гостинності України. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2022. № 4. С. 54–58.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.4.54>
5. Зарубіна А., Онойко Ю., Щербатюк Н. Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-32>
6. Соловій І., Адамовський О., Дубовіч І. Сталий туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>
7. Державне агентство розвитку туризму. До бюджету громад у 2024 році надійшло майже 273 млн грн туристичного збору // ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/do-byudzhetu-gromad-u-2024-roci-nadiyshlo-mayzhe-273-mln-grn-turistichnogo-zboru>

